

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

УКРАЇНА У СВІТОВОМУ ІСТОРИЧНОМУ ПРОСТОРИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

8 КВІТНЯ 2016 р.

м. МАРІУПОЛЬ

ПІД ЗАГ. РЕД. К. В. БАЛАБАНОВА

МАРІУПОЛЬ
МДУ
2016

УДК 94(477)(063)
ББК 63.3(4Укр)я 431
У 45

Головний редактор: **К.В. Балабанов**, член-кореспондент АПН України, д.п.н., проф., ректор МДУ.

Головна редколегія: **О.П. Реєнт**, член-кореспондент НАН України, д.і.н., проф., заступник директора Інституту історії України НАН України; **В.Ф. Лисак**, д.і.н., професор кафедри МВ та ЗП, декан історичного факультету МДУ; **В.М. Коробка**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **С.С. Арабаджи**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **В.С. Волоніць**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **В.О. Забавін**, старший викладач кафедри історичних дисциплін; **Ю.В. Коробка**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **С.В. Новікова**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **Н.І. Романцова**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **С.В. Тарасов**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **Н.Ф. Шипік**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін.

Відповідальний редактор: **В.М. Романцов** д.і.н., проф., завідувач кафедри історичних дисциплін.

Затверджено на засіданні кафедри історичних дисциплін (протокол № 7 від 17.02.2016 р.).

Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету

Маріупольського державного університету (протокол № 6 від 18.03.2016 р.).

УДК 94(477)(063)
ББК 63.3(4Укр)я 431
У45

Україна у світовому історичному просторі: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 8 квітня 2016 р. / під заг. ред. К. В. Балабанова. – Маріуполь: МДУ, 2016. – 228 с.

У збірнику представлено наукові матеріали, що включені до програми Всеукраїнської науково-практичної конференції «Україна у світовому історичному просторі». В ньому висвітлюються різні аспекти української історії як складової всесвітньої історії, актуальні проблеми міжнародних відносин.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, магістрантів і всіх тих, хто цікавиться питаннями історії, культури, зовнішньої політики України, історичного краєзнавства, а також міжнародними відносинами нашого часу.

В сборнике представлены научные материалы, включенные в программу Всеукраинской научно-практической конференции «Украина в мировом историческом пространстве». В нем освещаются различные аспекты украинской истории как составляющей всемирной истории, актуальные проблемы международных отношений.

Для ученых, преподавателей, аспирантов, студентов, магистрантов и всех тех, кто интересуется вопросами истории, культуры, внешней политики Украины, исторического краеведения, а также международными отношениями современности.

The abstracts presents the scientific articles included in the proceedings of the All-Ukrainian research conference «Ukraine in world historical space». It highlights various aspects of the Ukrainian history as a part of the global history as well as the acute problems in Ukraine's foreign policy and foreign affairs.

The abstracts are meant for students, scientists, instructors and those seeking their masters' and scientific degrees as well as for those who really care for the contemporary Ukraine's history, culture, foreign policy, foreign affairs and country studies.

© Маріупольський державний університет, 2016
© Історичний факультет, 2016

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

БАЛАБАНОВ КОСТЯНТИН ВАСИЛЬОВИЧ, ректор Маріупольського державного університету, доктор політичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, Почесний консул Республіки Кіпр в Маріуполі.

РЕЄНТ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ, заступник директора з наукової роботи, завідувач відділу історії України XIX – початку XX ст. Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України.

БУЛАТОВА ОЛЕНА ВАЛЕРІЇВНА, перший проректор Маріупольського державного університету, доктор економічних наук, професор.

ЛИСАК ВІКТОРІЯ ФЕОФАНІВНА, декан історичного факультету Маріупольського державного університету, доктор історичних наук, професор.

СИВАК ОКСАНА АНАТОЛІЇВНА, заступник декана історичного факультету Маріупольського університету, кандидат педагогічних наук, старший викладач.

РОМАНЦОВ ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ, завідувач кафедри історичних дисциплін Маріупольського державного університету, доктор історичних наук, професор.

21. Ларенок В.А. Курганы у с. Рясное (Матвеево-Курганский район, Ростовская обл., раскопки 1988 г.) / В.А. Ларенок, П.А. Ларенок // *Материалы и исследования Таганрогской археологической экспедиции.* – Вып. I. – Ростов-на-Дону: Гефест, 1993. – 64 с.
22. Литвиненко Р.О. «Курганна» археологія в житті та студіях Станіслава Никифоровича Братченка (світлої пам'яті видатного вченого) / Р.О. Литвиненко // *Донецький археологічний збірник.* – 2011. - № 15. – С. 188-200.
23. Литвиненко Р.О. Новобудовна археологія в Донбасі: етапи, дослідники, досягнення / Р.О. Литвиненко // *Археологія і давня історія України.* – К., 2012. – Вип. 9. – С. 155-159.
24. Михайлов Б.Д. Работы Мелитопольского краеведческого музея / Б.Д. Михайлов // *АО 1975 года.* – М.: Наука, 1976. – С. 363-364.
25. Михайлов Б.Д. Курганы эпохи бронзы в бассейне реки Молочная / Б.Д. Михайлов // *ДСПК.* – Вып. I. – Запорожье, 1990. – С. 107-116.
26. Михайлов Б.Д. Курганы эпохи бронзы в бассейне реки Молочная / Б.Д. Михайлов // *Каменная Могила и ее окрестности.* – Запорожье: Дикое поле, 2008. – С.197-205.
27. Небрат С.Г. Археологічна експедиція МДУ: історія і сучасність / С.Г. Небрат // *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія.* – Вип. 4-5. – Маріуполь, 2012. – С. 102-111.
28. Плешивенко А.Г. Могильник кургана «Бабакова Могила» из Северного Приазовья / А.Г. Плешивенко // *ДСПК.* - № 4. – Запорожье: Запоріжжя, 1993. – С. 128-156.
29. Плешивенко А.Г. Курганный могильник у с. Конские раздоры / А.Г. Плешивенко // *ДСПК.* - № 5. – Запорожье: Запоріжжя, 1995. – С. 143-159.
30. Привалова О.Я. Грунтовые могильники срубной культуры на Донетчине / О.Я. Привалова // *Актуальные проблемы охраны и исследований археологических памятников в Центральном Донбассе.* – Перевальск, 1988. – С. 24-26.
31. Привалова О.Я. Срубные погребения Николаевского могильника в бассейне Кальмиуса / О.Я. Привалова // *Древности Северо-Восточного Приазовья.* – Донецк, 1999. – С. 8-97.
32. Привалова О.Я. Раннесрубный могильник Малый Кут в Северном Приазовье / О.Я. Привалова // *Археологический альманах.* – № 10. – Донецк, 2001. – С. 145-154.
33. Привалова О.Я. Курганы бассейна Мокрой Волновахи (Северо-Восточное Приазовье) / О.Я. Привалова // *Археологический альманах.* – № 14. – Донецк, 2004. – С. 153-177.
34. Салий Н.Г. Могильники срубной культуры в междуречье Днепра и Молочной (по материалам Запорожской экспедиции) / Н.Г. Салий // *Древнейшие скотоводы степей юга Украины.* – К.: Наукова думка, 1987. – С.82-94.
35. Список памятников археологии Украины. Донецкая область / О.Я. Привалова, А.И. Привалов. – К.: УООП, 1988. – 110 с.
36. Телегін Д.Я. Розкопки курганів епохи бронзи за допомогою механізмів / Д.Я. Телегін, С.Н. Братченко // *Археологія.* – 1974. – Вип.13. – С. 105-109.
37. Швецов М.Л. Курганы у с. Самойлово (басейн Грузского Еланчика, Северо-Восточное Приазовье) / М.Л. Швецов // *Археологический альманах.* – № 14. – Донецк, 2004. – С. 233-259.

КЕРАМІЧНИЙ ПОСУД В ПОХОВАЛЬНІЙ ОБРЯДОВІСТІ БАБІНСЬКИХ КУЛЬТУР

Литвиненко Р.О.

В середині 70-х років минулого сторіччя відбулися рішучі зрушення у справі виділення поховальних пам'яток культури багатопружкової кераміки (КБК), яка до того була репрезентована переважно поселенськими пам'ятками. Поштовхом у цьому пошуку стали дослідження І.О. Післарія, якому на матеріалах курганних могильників Сіверськодонецчини вдалося знайти «ключі» для культурної атрибуції поховань КБК, насамперед відокремлення їх від подібних за базовими характеристиками поховань зрубної культури. Одним з таких «ключів» стала ознака

присутності/відсутності керамічної посудини у складі поховального приданого: наявність посуду визначалась характерною ознакою східно-орієнтованих небіжчиків, приналежних до зрубної культури; відсутність же посуду виявилась притаманною західно-орієтованим небіжчикам, віднесеним до КБК [12].

Згодом І.О. Післарій уточнив, розвинув і удосконалив свою аргументацію, запропонувавши доволі чітку і логічну схему не лише культурної диференціації “багатопружкових” і “зрубних” поховань, а й періодизації поховальних пам’яток КБК [13; 14]. У запропонованій автором дослідницькій процедурі, попри тестування і кореляцію в ній трьох обрядових ознак (наявність/відсутність цілої керамічної посудини, орієнтація небіжчика, позиція рук небіжчика) вихідною виступала перша зі згаданих, адже саме критерій наявності/відсутності посудини було обрано для первинної перевірки гомогенності масиву поховань посткатакомбного часу. За методичною логікою (на відміну від інших обрядових критеріїв, цей має не множинне, а бінарне значення – *є/немає*, що дозволяє одразу здійснити тест) тут приховується пріоритетність, тобто надійність використання ознаки “наявність/відсутність керамічної посудини” для культурної диференціації поховань КБК і зрубної культури [13, с. 172-173]. Остаточна ж атрибуція і хронологічний поділ поховань за моделлю І.О. Післарія здійснювався на підставі сполучуваності вищезгаданих трьох ознак: найдавнішою (приналежною до КБК) виступала обрядова група з трьома ранніми ознаками «3 - L |», а найпізнішою – обрядова група з трьома пізніми ознаками «B + W» (що характеризувала класичну зрубну культуру); решта поховань з різними комбінаціями ранніх і пізніх ознак посідали свої шаблі на культурно-хронологічній схемі між двома вищезгаданими обрядовими групами, в залежності від питомої ваги ранніх і пізніх характеристик [13, с. 180-184, рис. 2-4]. І тут знову проявилось пріоритетне для автора моделі значення критерія “наявність/відсутність керамічної посудини”: майже всі обрядові групи, що характеризувались наявністю посудини (+), були віднесені дослідником до різних етапів зрубної культури; натомість обрядові групи без керамічної посудини (-), навіть при переважанні пізніх ознак (B - W), визначали різні етапи розвитку КБК [13, с. 187-190, рис. 10].

Попри те, що запропонована модель культурно-хронологічної атрибуції пам’яток КБК і зрубної культури здійснила справжній прорив і виконала роль каталізатора у справі виділення поховальних пам’яток КБК не лише Східної України, а й інших регіонів Надчорномор’я, вона мала і певні недоліки, які, якщо не одразу, то невдовзі помітили деякі фахівці, почавши вносити до схеми уточнення і доповнення [1; 2; 3]. Насамперед ця модель характеризувалась певним схематизмом, коли *тенденції* були зведені до *закономірностей*. Причому ці закономірності не передбачали винятків, що *a priori* викликає сумнів. Щоправда один виняток І.О. Післарій вимушений був зробити, включивши до раннього горизонту КБК обрядову групу «3 + L |», попри наявність у ній керамічного посуду – настільки показовою була сама кераміка [13, с. 187, рис. 7; 10]. Інших винятків схема не передбачала, проте реальність, як це неодноразово бувало в науці, виявилась багатшою, показавши, що ледве не всі обрядові групи КБК Сіверськодонецчини, а за великим рахунком Дніпро-Донського регіону загалом, включають певну кількість поховань з цілими керамічними посудинами.

Відкриття І.О. Післарія стимулювали виділення поховальних пам’яток КБК в інших регіонах Причорномор’я. При цьому поховальний обряд жодної регіональної групи не виступав як безкерамічний. Так, у бабинських могильниках різних регіонів питома вага поховань з керамічним посудом мала наступні показники: Нижня Донщина – 31% [17, с. 31], Нижня Наддніпрянина – 33,9% [10, с. 82; 11, с. 11], Північно-Західне Причорномор’я – 38,2% [16, с. 13], Дністровсько-Прутське межиріччя – 44% [15, с. 30]. Отже, дослідження регіональних груп КБК, переконливо показали, що їх поховальний обряд ніяк не можна вважати безкерамічним, оскільки в кожному п’ятому-третьому їхньому захороненні траплявся глиняний посуд.

З позицій наших знань сьогодення, що ґрунтуються на значно більшій джерельній базі, яка охоплює майже всі відомі пам’ятки від Волги до нижнього Дунаю, та є результатом багаторічних досліджень [6; 9], колишня КБК розуміється не як окрема археологічна культура, а як *коло культур* (або *культурна область*) з первинною епонімною назвою Бабине, у складі якого виділяються три окремі бабинські культури – волго-донська (ВДБК), дніпро-донська (ДДБК) і дніпро-прутська (ДПБК), а також декілька регіональних груп пам’яток, культурно-таксономічний

статус яких залишається невизначеним. При цьому пам'ятки Сіверськодонецчини, на базі яких розпочалося визначення бабинського (КБК) поховального обряду, увійшли до складу ДДБК. Оцінка виділених бабинських культур і груп крізь призму розглядуваної нами проблеми показала, що поховальні традиції кожної з них передбачали або допускали використання керамічного посуду, однак мали при цьому свої тенденції.

Питома вага поховань, що містили керамічний посуд, для структурних одиниць культурної області Бабине є неоднаковою (табл. 1; рис. 1):

Культура / варіант / група	Загальна кількість поховань	Поховання з керамікою	
		Кількість	Питома вага (%)
ВДБК	140	9	6,4
ДДБК	1227	235	19,1
ДПБК (загал.)	2236	596	26,6
Дніпр.-Дністр.	1231	308	25,0
Дністр.-Прут.	716	262	36,6
Дніпр.-Бузьк.	289	26	9,0
Євпаторійська	32	6	18,7

Табл. 1. Поховання з керамікою в регіональних групах культурної області Бабине

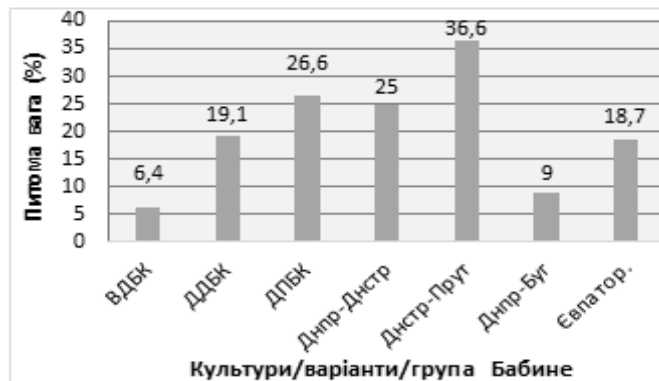

Рис. 1. Питома вага поховань з керамікою в регіональних групах культурної області Бабине

З трьох бабинських культур найрідше застосовувався керамічний посуд у складі поховального реманенту носіями ВДБК (у кожному шістнадцятому похованні) [9, с. 169]¹, а найчастіше – людністю ДПБК (усереднено в кожному четвертому). При цьому серед трьох локальних варіантів останньої спостерігається певна нерівнозначність у частоті цієї практики. Так, дніпро-дністровські степові могильники ДПБК демонструють найвищий показник не лише по культурі, а й усій культурній області (частіше, ніж у кожному третьому похованні), тоді як її дніпро-бузькі лісостепові некрополі дають один з найнижчих по культурній області показників (кожне одинадцять поховання) [6, с. 8-10; 8, с. 116, 118, 121]. У пам'ятках своєрідної євпаторійської групи Криму і Нижньої Наддніпряни керамічний посуд трапляється майже в кожному п'ятому захороненні [7, с. 32].

Близьким до останнього є показник насиченості посудом поховань ДДБК [5, с. 175; 6, с. 7; 8, с. 112]². Якщо кераміка трапляється майже у кожному п'ятому захороненні, таку практику ніяк не можна вважати “винятковою”, як це вважав І.О. Післарій. На жаль, доводиться констатувати, що, не зважаючи на чималі результати, досягнуті в дослідженні бабинських старожитностей від початку 1980-х, І.О. Післарій (Й. Пислару) в оцінках цього археологічного феномену здебільшого залишився на своїх позиціях 30-річної давнини [18]. Одна з головних хиб цього підходу – сприйняття археологічного феномену Бабине (Делакеу-Бабине, за Й. Пислару), як єдиної археологічної культури. Сконструйовані дослідником сім локальних варіантів є результатом не порівняльного аналізу пам'яток різних регіонів, а звичайного фізико-географічного районування у сполученні з басейнами великих річок [18, РІ. 99].

Враховуючи довшу тривалість і значно кращу розробленість періодизації ДДБК, порівняно з рештою бабинських культур і груп, є можливість ретельнішого аналізу хронологічної та

¹ Як і для всіх бабинських культурно-таксономічних одиниць, для ВДБК враховано лише поховання з достеменно цілими керамічними посудинами, а не фрагментами з трізни, перекриття чи заповнення могил.

² Вище було наведено значно більшу питому вагу кераміки в бабинських похованнях Нижньої Донщини – 31% (які належать до ДДБК), що його пораховано Е.С. Шарафутдіновою. Цей показник є щонайменше удвічі завищеним, адже за нашими даними (майже втричі повнішими) лише 15,3% бабинських поховань цього регіону містили цілі керамічні посудини. Вочевидь, тут далася взнаки “засміченість” залученої Е.С. Шарафутдіновою вибірки, адже, судячи з публікації, авторка помилково віднесла до бабинських низку поховань катакомбної, зрубної культури і фіналу пізньої бронзи (17, рис. 1, 5, 7, 9; 2, 1, 2).

регіональної динаміки використання керамічного посуду в поховальній обрядовості. В якості найбільш наочних результатів аналізу можна констатувати наступне. З п'яти хронологічних горизонтів, що виділяються в періодизації ДДБК (ІА, ІБ, ІІА, ІІБ, ІІІ), два – ІБ, ІІІ – демонструють підвищені показники насиченості керамічним посудом. Пам'ятки ІІІ періоду (23% комплексів з керамічними посудинами), вочевидь, відбивають загальну тенденцію збільшення кераміки в похованнях на пізніх етапах розвитку культурної області Бабіне, що підтверджується близькими показниками ДПБК, загалом пізнішої за ДДБК і ВДБК. Насиченість керамікою пізньої фази раннього періоду ДДБК (ІБ) має чітку географічну кореляцію. Справа у тім, що цей високий показник чітко пов'язується з таким виразним типом бабинського посуду, яким є великі керамічні корчі, поширення яких припадає здебільшого на Степову Наддніпрянщину й прилеглі райони [4; 5, с. 176, табл. 3]. На часі характеристика і оцінка цієї цікавої групи пам'яток західного ареалу ДДБК.

Таким чином, наведені дані та їх аналіз засвідчують, що давня теза стосовно безкерамічності бабинського поховального обряду не витримує жодної критики. Щоправда, керамічний посуд в похованнях культурного кола Бабіне трапляється значно рідше, ніж у могильниках передуючого катакомбного (в різних культурах/групах від 60% до 80%) і особливо наступного зрубного (від 82% до 95%) культурно-хронологічних горизонтів. Водночас можна стверджувати, що практика супроводу небіжчиків напутньою їжею/питвом в керамічних ємностях у носіїв різних “бабинських” традицій мала свою культурну/регіональну специфіку, що проявляла себе як у кількісних, так і якісних показниках. Ретельна всебічна оцінка цих даних, разом з дослідженням власне керамічних серій, у перспективі дозволить долучити їх до системного комплексного аналізу східноєвропейського археологічного феномену Бабіне.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дубовская О.Р. Погребения культуры многоваликовой керамики Донетчины и Северо-Восточного Приазовья / О.Р. Дубовская // Археология и краеведение – школе: тез. обл. семинара. – Донецк, 1985. – С. 19-21.
2. Литвиненко Р.А. Вопросы относительной хронологии курганных памятников культуры многоваликовой керамики Левобережной Украины / Р.А. Литвиненко // Тезисы докладов вузовской научной конференции профессорско-преподавательского состава по итогам научно-исследовательской работы: Гуманитарные науки. – Донецк, 1993. – С. 10.
3. Литвиненко Р.О. Зрубна культура басейну Сіверського Дінця (за матеріалами поховальних пам'яток): автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.06 “Археологія” / Ін-т археології НАНУ. – К., 1994. – 21 с.
4. Литвиненко Р.А. Об одном типе посуды культуры многоваликовой керамики / Р.А. Литвиненко // Матеріали міжнародної археологічної конференції „Етнічна історія та культура населення степу та лісостепу Євразії (від кам'яного віку по раннє середньовіччя). – Дніпропетровськ, 1999. – С. 83-86.
5. Литвиненко Р.А. Днепро-Донская бабинская культура (источники, ареал, погребальный обряд) / Р.А. Литвиненко // Матеріали та дослідження з археології Східної України. – Луганськ: Вид-во СНУ, 2006. – № 5. – С. 157-187.
6. Литвиненко Р.О. Культурне коло Бабіне (за матеріалами поховальних пам'яток): автореф. дис. ... д-ра іст. наук.: 07.00.04 / Ін-т археол. НАНУ. – К., 2009. – 32 с.
7. Литвиненко Р.О. Інгульська посткатакомбна спадщина Криму і Нижньої Наддніпрянщини / Р.О. Литвиненко // Археологический альманах. – № 25. – Донецк, 2011. – С. 28-45.
8. Литвиненко Р.А. Культурный круг Бабино: название, таксономия, структура / Р.А. Литвиненко // КСИА. – 2011. – Вып. 225. – С. 108-122.
9. Мимоход Р.А. Посткатакомбный период в Нижнем Поволжье и Волго-Донском междуречье: содержание и дефиниции / Р.А. Мимоход // Археология восточноевропейской степи. – Вып. 10. – Саратов, 2013. – С. 167-179.

10. Отрощенко В.В. Срубная культура Степного Поднепровья (по материалам погребальных памятников): дис. ... канд. ист. наук. – К., 1981. – Наук. архів ІА НАНУ. – Ф. 12. – Оп. 1. – № 598.
11. Отрощенко В.В. Срубная культура Степного Поднепровья (по материалам погребальных памятников): автореф. дис. ... канд. ист. наук: спец. 07.00.06 “Археология” / Ин-т археол. АН УССР. – К., 1981. – 23 с.
12. Писларий И.А. О двух культурно-хронологических группах погребений о срубах бассейна Северского Донца / И.А. Писларий // Новейшие открытия советских археологов: тез. докл. конф.: в 3-х ч. – К., 1975. – Ч. 1. – С. 89-91.
13. Писларий И.А. О методе проверки однородности массива археологических памятников / И.А. Писларий // Новые методы археологических исследований. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 169-193.
14. Писларий И.А. Культура многоваликовой керамики Восточной Украины: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. ист. наук: спец. 07.00.06 “Археология” / Московский гос. ун-т. – М., 1983. – 22 с.
15. Савва Е.Н. Культура многоваликовой керамики Днестровско-Прутского междуречья / Е.Н. Савва. – Кишинев: Штиинца, 1992. – 226 с.
16. Тощев Г.Н. Средний период бронзового века Северо-Западного Причерноморья: автореф. дис. ... канд. ист. наук: спец. 07.00.06 “Археология” / Ин-т археол. АН УССР. – К., 1982. – 17 с.
17. Шарафутдинова Э.С. Погребения культуры многоваликовой керамики на Нижнем Дону (вопросы генезиса и периодизации) / Э.С. Шарафутдинова // Памятники бронзового и раннего железного веков Поднепровья. – Днепропетровск: Изд-во Днепр. ун-та, 1987. – С. 27-47.
18. Pâslaru I. Cultura Delacău-Babino / I. Pâslaru. – Mangalia: Editura Callasprint, 2006. – 278 p.

ДИТЯЧІ ПОХОВАННЯ ІНГУЛЬСЬКОЇ КАТАКОМБНОЇ КУЛЬТУРИ

Небрат С.Г.

Як відомо, дитинство є життєвим відрізком між народженням та підлітковим віком, який починається з настанням статевого дозрівання. Крім того, це й перший етап соціалізації – комплексного засвоєння індивідом певної системи знань, моральних та етичних норм, що в подальшому дозволяє йому стати повноправним членом суспільства. У стародавніх спільнотах цей перехід був можливим після ініціації. Після неї юнак чи дівчинка стають дорослими. Про це яскраво свідчать етнографічні матеріали. Не дивно, що ставлення до дітей могло відрізнятися від ставлення до дорослих, як при житті, так і після смерті. Певною мірою археологічні джерела надають додаткову інформацію.

В археологічній літературі налічується багато робіт, які торкаються або безпосередньо присвячені віковій диференціації в поховальному обряді різних культур доби палеометалу. Найбільш ґрунтовно вивчені пам'ятки ямної культури (І.Ф. Ковальова, С.В. Іванова) культурного кола Бабине (Р.О. Литвиненко). Особливо багато робіт ґрунтується на матеріалах зрубної культури доби пізньої бронзи (В.В. Отрощенко, Р.О. Литвиненко, В.В. Циміданов та інші) [1-6]. Першим, хто зробив такий аналіз для інгульської катакомбної культури (далі – ІКК) був С.Ж. Пустовалов. Стосовно дитячих могил дослідник пише, що вони не містили залишків транспортних засобів, зброї та не мали розпису на долівці камери. Розміри поховальної споруди виявилися диференційованими ознаками. Більші за розмірами катакомби належали дорослим, менші – дітям. [7, с. 68].

Для ІКК мною була помічена значна диспропорція між кількістю похованих дорослих осіб та дітей. Так, з 1197 відомих мені поховань ІКК походять залишки 1399 осіб різного віку. З них 213 належить дітям, що складає 15,2% від загальної кількості. Ці данні навряд чи можуть бути об'єктивним джерелом для палеодемографічних досліджень, оскільки, враховуючи високу дитячу смертність в давніх суспільствах, слід було очікувати більш високу питому вагу дитячих могил. Можна лише припустити, що крихкі кістки немовлят не завжди зберігалися.

ЗМІСТ

Балабанов Костянтин Васильович, ректор Маріупольського державного університету, доктор політичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, Почесний консул Республіки Кіпр в Маріуполі
ВІТАННЯ УЧАСНИКАМ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «УКРАЇНА У СВІТОВОМУ ІСТОРИЧНОМУ ПРОСТОРІ»..... 4

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ»

«М'ЯКА ЖОРСТКА СИЛА» РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ» <i>ГРІДІНА ІРИНА МИКОЛАЇВНА</i> , доктор історичних наук, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ, м. Маріуполь.....	
<i>КІРПИЧ ОЛЕКСАНДР ЮРІЙОВИЧ</i> , студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» ДонНУ, м. Вінниця.....	5
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РИМО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ СФЕРІ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ» <i>ГУЗЬ АНТОН МИКОЛАЙОВИЧ</i> , студент II курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....	8
«ПАРТІЙНА НОМЕНКЛАТУРА УРСР ТА ПЕРЕБУДОВА» <i>ЛІХАЧЕВ АНТОН ВАЛЕРІЙОВИЧ</i> , студент IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....	10
«ПРИРОДА І ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ» <i>МІШИНА НАТАЛЯ ОЛЕКСАНДРІВНА</i> , аспірантка 2 року навчання кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики ДонНУ, м. Вінниця.....	13
«РЕПРЕСІЇ ЩОДО ПОЛЬСЬКОЇ МЕНШИНИ НА МИКОЛАЇВЩИНІ В 30-ТІ РОКИ ХХ СТ.» <i>НЕДБАЙ ЛІЛІЯ СЕРГІЇВНА</i> , аспірантка кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського державного університету ім. П. Могили, м. Миколаїв.....	15
«МЕНТАЛІТЕТ ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ» <i>ПАНТЕЛЄЄВА ВАЛЕРІЯ ВІТАЛІЇВНА</i> , студентка IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....	18
«ЄЗУЇТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ» <i>ПАПАЗОВА АНЖЕЛА ВАСИЛІВНА</i> , кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....	21
«ГАЛЬШКА ОСТРОЗЬКА – ФУНДАТОРКА ОСТРОЗЬКОЇ АКАДЕМІЇ» <i>РИДМАН ДІАНА ОЛЕКСАНДРІВНА</i> , студентка II курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....	24
«ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ СХОДУ УКРАЇНИ: ВТРАТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ» <i>СТЯЖКІНА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА</i> , доктор історичних наук, професор кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....	25
«ПЕРЕСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ЗАКЕРЗОННЯ З ПОЛЬЩІ ДО УРСР У 1944 – 1946 РР. ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ АДАПТАЦІЇ» <i>ЧЕБАНОВА ЛІЛІЯ ВАСИЛІВНА</i> , студентка IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....	28

«ПРОГОЛОШЕННЯ СКАСУВАННЯ КРІПОСНОГО ПРАВА СЕЛЯНАМ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЙ» <i>ШАРГОРОДСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ, студент II курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	30
«СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЬ ТА РАДЯНСЬКА ВЛАДА: ВПЛИВ ЖОВТНЕВОГО ПЕРЕВОРОТУ 1917 НА ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ ЛЕОНІДА ГОШКЕВИЧА» <i>ШЕВЧЕНКО АНАСТАСІЯ ВІТАЛІЙВНА, аспірант кафедри всесвітньої історії та історіографії Херсонського Державного Університету, м. Херсон.....</i>	32

«ВІЙСЬКОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

«КОЗАЦЬКИЙ ФАКТОР І СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ГЕТЬМАНА ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО» <i>ЗАДУНАЙСЬКИЙ ВАДИМ ВАСИЛЬОВИЧ, доктор історичних наук, професор кафедри історії України Українського католицького університету, м. Львів.....</i>	34
«ВІЙСЬКОВА СТРУКТУРА АЗОВСЬКОГО І ЧОРНОМОРСЬКОГО КОЗАЦЬКИХ ВІЙСЬК: СПІЛЬНІ Й ВІДМІННІ РИСИ» <i>ЗАДУНАЙСЬКИЙ ВАДИМ ВАСИЛЬОВИЧ, доктор історичних наук, професор Українського католицького університету, м. Львів ЗАДУНАЙСЬКИЙ ДАНИЛО ВАДИМОВИЧ, студент I курсу спеціальність «Історія», ЛНУ ім. І.Франка, м. Львів.....</i>	37
«ПОСТАТЬ ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО В НАУКОВОМУ ДОРОБКУ К. ГУСЛИСТОГО» <i>ІСАЄНКО ОЛЬГА МИХАЙЛІВНА, аспірантка кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь</i>	40
«РІЧ ПОСПОЛИТА ТА КОЗАЦТВО (XIV- поч. XVII ст.)» <i>КРИЛОВА НІНА ІВАНІВНА, кандидат історичних наук, доктор філософії, доцент, завідувач кафедри філософських наук та історії України ПДТУ.....</i>	43
«УЧАСТЬ КОЗАЦЬКОГО ВІЙСЬКА У ХОТИНСЬКІЙ БИТВІ ПІД ПРОВОДОМ ПЕТРА КОНАШЕВИЧА-САГАЙДАЧНОГО» <i>ЛУТ МИХАЙЛО АНАТОЛІЙОВИЧ, магістр спеціальність «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	46
«ЗДІЙСНЕННЯ МАНЕВРІВ В ОДЕСЬКОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ОКРУЗІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.» <i>МЕЛЬНИКОВ ЕДУАРД ОЛЕКСАНДРОВИЧ, аспірант кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....</i>	49
«РОЗВИТОК КОЗАЦЬКОЇ КІННОТИ В ПЕРІОД ХМЕЛЬНИЧЧИНИ» <i>РЯБУХА ЮРІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ, кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ, м. Маріуполь.....</i>	51
«ЙОСИП МИХАЙЛОВИЧ ГЛАДКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ПОРТРЕТ» <i>СКРИЛЬ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ, студент III курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	56
«ІДЕЙНІ ЧИННИКИ СПІВПРАЦІ ОУН З ГІТЛЕРІВСЬКОЇ НІМЕЧЧИНОЮ» <i>ТЕМІРОВ БОГДАН ЮРІЙОВИЧ, студент IV курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Вінниця.....</i>	57

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ»**

«ІСТОРІОГРАФІЯ ДВОРЯНСТВА В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА»

БАРАНЕНКО СВИТЛАНА МИХАЙЛІВНА, аспірантка Донецького національного університету, м. Вінниця..... **60**

«ДРУГА СВІТОВА ІЗ ВУСТ ДИТИНИ ВІЙНИ»

ТЕМІРОВА НАДІЯ РОМАНІВНА, доктор історичних наук, професор кафедри спеціальних галузей історичної науки ДонНУ, м. Вінниця

БЕЛЬДІЙ АЛЬОНА МИХАЙЛІВНА, студентка I курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Вінниця..... **63**

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ АРХЕТИПУ ГЕРОЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ»

ВОРОНІК ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ, аспірант кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ, м. Маріуполь..... **65**

«ПРАВОВИЙ СТАТУС ХРИСТИЯНСЬКИХ КОНФЕСІЙ ПВДНЯ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХVІІІ-ХІХ СТ.): АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ»

ГЕДЬО АННА ВОЛОДИМИРІВНА, доктор історичних наук, професор кафедри спеціальних галузей історичної науки ДонНУ, м. Вінниця..... **68**

«УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ ВЧЕНИМИ 20-30-Х РР. ХХ СТ.»

КОМАРНІЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР БОРИСОВИЧ, кандидат історичних наук, доцент, докторант кафедри історії України КПНУ, м. Кам'янець-Подільський..... **72**

«ВІДОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ ГАЛИЧИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ В ПОЛЬСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ»

КУЧЕРЕНКО АЛЛА АЛИМІВНА, докторант кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики ЧДУ, м. Миколаїв..... **76**

«ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАРІУПОЛЬСЬКОЇ ОЛЕКСАНДРІВСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ: ОСНОВНІ ДОКУМЕНТИ»

МІЛІЦІНА ЛЮБОВ МИХАЙЛІВНА, науковий співробітник Маріупольського краєзнавчого музею, м. Маріуполь..... **80**

«СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ПОЛІТОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ»

ПІДДУБНИЙ СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ, аспірант спеціальності політичні інститути і процеси, МДУ м. Маріуполь..... **84**

«К ПРОБЛЕМЕ СЕМАНТИЧЕСКОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ ЗНАКОВ РЮРИКОВИЧЕЙ»

РОЗАНОВ СЕРГІЙ ІГОРЕВИЧ, вчитель ЗОШ № 26 м., Маріуполь..... **87**

«ПЕРЕЇЗД М. ГРУШЕВСЬКОГО ДО ЛЬВОВА: ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАННЯ СУЧАСНИМИ УКРАЇНСЬКИМИ ІСТОРИКАМИ»

РОМАНЦОВА НАТАЛІЯ ІВАНІВНА, кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь..... **92**

«ДІЯЛЬНІСТЬ МАРІУПОЛЬСЬКОЇ ЗЕМСЬКОЇ УПРАВИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В ДРУГІЙ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.»

САПОЖНИКОВ ПАВЛО ГЕННАДІЙОВИЧ, студент IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь..... **94**

«НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЛОВОДСТВА НА РЕСПУБЛІКАНСЬКОМУ РІВНІ»

САЛЬНІКОВА НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА, кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь..... **96**

«ГЕТМАН П. ДОРОШЕНКО В ОСВЕЩЕНИИ РУССКОЙ ДОРЕВОЛЮЦИОННОЙ ИСТОРИОГРАФИИ» <i>ТАРАСОВ СЕРІЙ ВІКТОРОВИЧ, кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....</i>	98
«КІЛЬКІСНІ ПОКАЗНИКИ ДЕПОРТОВАНИХ ТАТАР ПІД ЧАС ТРАВНЕВОЇ ОПЕРАЦІЇ 18 ТРАВНЯ 1944 РОКУ У КРИМУ ЗА ПИСЬМОВИМИ ДЖЕРЕЛАМИ» <i>ЧЕРНИШЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕГОВИЧ, студент ОС «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	101

«ПОВСЯКДЕННІСТЬ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ»

«ДІЛОВОДНІ ДЖЕРЕЛА МАРІУПОЛЬСЬКОГО ПОВІТОВОГО ЗЕМСТВА ЯК НОСІЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ГРЕКІВ ПРИАЗОВ'Я» <i>АРАБАДЖИ СВІТЛАНА СЕРГІЇВНА, кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....</i>	104
«НАРИСИ ПОВСЯКДЕННОГО ЖИТТЯ МІСТЯН М. МАРІУПОЛЯ У 1906 РОЦІ» <i>ДЕМЧЕНКО АНАСТАСІЯ В'ЯЧЕСЛАВІВНА, магістр з історії, м. Маріуполь.....</i>	106
«ФЕЛЬДШЕР І ЙОГО ОБОВ'ЯЗКИ В МАРІУПОЛЬСЬКОМУ ПОВІТІ» <i>ДЮСЕМБЕКОВА АНАСТАСІЯ МАРАТІВНА, студентка IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	109
«ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В МАРІУПОЛЬСЬКІЙ МАРІЇНСЬКІЙ ЖІНОЧІЙ ГІМНАЗІЇ» <i>ОРОС ВІКТОРІЯ АНДРІЇВНА, студентка II курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	111
«ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ МІСТЯН МАРІУПОЛЯ У ЧЕРВНІ-СЕРПНІ 1914 РР. ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЗЕТИ «МАРИУПОЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ» <i>ПОПОВА АЛІНА СЕРГІЇВНА, магістр з історії, м. Маріуполь.....</i>	114
«ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ УКРАЇНИ 1950 – 1980 РР.: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ» <i>РЕУЦЬКА АНАСТАСІЯ МИКОЛАЇВНА, аспірантка кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....</i>	116
«ПОВСЯКДЕННЯ ВЕЛИКИХ ЗЕМЛЕВЛАСНИКІВ В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ НА ЗЛАМІ ХІХ-ХХ СТ.» <i>ТЕМІРОВА НАДІЯ РОМАНІВНА, доктор історичних наук, професор кафедри спеціальних галузей історичної науки ДонНУ, м. Вінниця.....</i>	120

«СУСПІЛЬНІ ПРОЦЕСИ У ПІВНІЧНОМУ ПРИАЗОВ'І В ХІХ-ХХСТ.»

«ГЕНОЦИД ЄВРЕЙСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЗА ЧАСИ ВОЄННОГО ЛИХОЛІТТЯ НА ДОНЕЧЧИНІ (1941-1943)» <i>АЛЕКСЄЄВА МАРІЯ АНДРІЇВНА, студентка ОС «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	125
ДО ПИТАННЯ ПРО БЛАГОДІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ МАРІУПОЛЬСЬКОГО КУПЕЦТВА НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. <i>ВОЛОНІЦЬ ВІРА СТЕПАНІВНА, кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....</i>	127
«ЄВРЕЙСЬКІ ПОГРОМИ 1905 Р. У МАРІУПОЛІ» <i>ВОРОТИЛОВА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРІВНА, студентка II курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	129

«ГРЕЦЬКА ОПЕРАЦІЯ У СЕЛІ АНАДОЛЬ» <i>ГРИЦЬКЕВИЧ ПАВЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ, студент ОС «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь</i>	130
«ГРЕЦЬКЕ СЕЛИЩЕ МАНГУШ У ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗАПИСКАХ Ф. А. БРАУНА» <i>ДЖЕЛОМАНОВ ВЛАДИСЛАВ ЕЛЬМАРОВИЧ, студент III курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	131
«ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ЗЕМСЬКИХ ПОЧАТКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У МАРІУПОЛЬСЬКОМУ ПОВІТІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. » <i>КОМІРНА АНАСТАСІЯ АНДРІЇВНА, студентка IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	133
«РОЗВИТОК СИСТЕМИ ШЛЯХІВ СПОЛУЧЕННЯ У МАРІУПОЛЬСЬКОМУ ПОВІТІ (ОСТАННЯ ТРЕТИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)» <i>НОВІКОВА СВІТЛАНА ВІТАЛІЇВНА, кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....</i>	135
«МАТЕРІАЛИ ФОНДІВ МАРІУПОЛЬСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ АЗОВСЬКОГО КОЗАЦЬКОГО ВІЙСЬКА» <i>ПОДГАЙКО МАРІЯ КОНСТАНТИНІВНА, кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....</i>	138
«ДО ПИТАННЯ АТРИБУЦІЇ ІКОНИ СВЯТОГО ГЕОРГІЯ» <i>ПОЗОЛОТІНА ДАР'Я ВОЛОДИМІРІВНА, студентка IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	140
РЕФОРМА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У МАРІУПОЛІ НА ПОЧАТКУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917 Р. <i>РОМАНЦОВ ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....</i>	142

**«ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ, МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

«ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО УСТРОЮ ДУБРОВНИЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1358-1526)» <i>ВЕРЕМЕСВА МІЛЕНА ВОЛОДИМІРІВНА, студентка ОС «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь</i>	146
«КУЛЬТУРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В ЄГИПТІ ЗА ЧАСІВ ПРАВЛІННЯ МУХАММЕДА АЛІ» <i>ГРИБАНОВА ТЕТЯНА ЛЕОНІДІВНА, студентка ОС «Спеціаліст» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	148
«УКРАЇНСЬКІ ПАРТІЇ У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (1920-1926 РР.)» <i>ГОРБ ЄВГЕН СЕРГІЙОВИЧ, аспірант кафедри всесвітньої історії ДонНУ., м. Вінниця</i>	150
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ПОШТОВОГО АДМІНІСТРАТОРА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ» <i>ОРЄХОВА СВІТЛАНА ЄВГЕНІВНА, кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ, м. Маріуполь.....</i>	153
«СВАНГЕЛЬСЬКО-БАПТИСТСЬКА ЦЕРКВА У ЖИТТІ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПОВОЄННОЇ ЗАХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ» <i>ПОДОБЄД ОЛЕНА АНДРІЇВНА, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та етнополітики Національного педагогічного університету імені Драгоманова.....</i>	156

«ОСОБИСТІТЬ ШАМІЛЯ ТА СТВОРЕННЯ ОРГАНІЗОВАНОГО РУХУ ГОРЦІВ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО КАВКАЗУ»	
<i>ПОШЕН МАКСИМ ВАСИЛЬОВИЧ, студент III курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	159
«БРУСИЛОВСЬКИЙ ПРОРИВ»	
<i>САМОЙЛЕНКО АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ, студент II курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	161
«САРМАТИЗМ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ЧИ МЕНТАЛЬНА ОСНОВА ШЛЯХЕТСЬКОЇ СВІДОМОСТІ?»	
<i>ТЕРЕНДІЙ ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА, студентка IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	162
«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВІДРОДЖЕННЯ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ МІЖМОР'Я»	
<i>ТОДОРОВ ІГОР ЯРОСЛАВОВИЧ, доктор історичних наук, професор кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій УНУ, м. Ужгород.....</i>	164
«THE SPECIFICITY OF RELIGIOUS CONFLICT AND THE WAYS OF THEIR RESOLUTION (СПЕЦИФІКА РЕЛІГІЙНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ПІДХОДИ ДО ЇХНЬОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ)»	
<i>ТРИМА КАТЕРИНА АНДРІЇВНА, кандидат політичних наук, старший викладач кафедри політології, філософії та соціології МДУ, м. Маріуполь.....</i>	168
«ЕВОЛЮЦІЯ ІДЕОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ІСЛАМСЬКОЇ РАДИКАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «БРАТИ-МУСУЛЬМАНИ»	
<i>ТРОФИМЕНКО АНАСТАСІЯ ВІКТОРІВНА, кандидат політичних наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ, м. Маріуполь.....</i>	170
«ПОЧЕСНІ КОНСУЛЬСТВА МАЛИХ ДЕРЖАВ»	
<i>ТРОФИМЕНКО МИКОЛАЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ, кандидат політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ, м. Маріуполь.....</i>	174
«УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНІ КОНЦЕПТИ ДОБИ РАНЬОГО НОВОГО ЧАСУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ Й СВІТОВОМУ ПРОСТОРИ: ІСТОРИЧНИЙ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ»	
<i>ЦІВАТИЙ ВЯЧЕСЛАВ ГРИГОРОВИЧ, кандидат історичних наук, доцент, перший проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи Дипломатичної академії України при МЗС України, заслужений працівник освіти України</i>	179
«КЕРІВНИЦТВО НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ ТА СТРУКТУРА ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ТОВАРИСТВА ІСУСА У СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКОМУ РЕГІОНІ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ XVI – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТ.»	
<i>ЧИКАНЕНКО ДАР'Я СЕРГІЇВНА, студентка IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	183
«КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ У XXI СТОЛІТТІ.»	
<i>ЯЛІ МАКСИМ ХАРЛАМПІЙОВИЧ, кандидат політичних наук, старший науковий співробітник відділу теорії та методології ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України».....</i>	185
«ІДЕОЛОГІЧНИЙ СПЕКТР ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕСПУБЛІКИ КІПР НА МОМЕНТ ВСТУПУ В ЄС»	
<i>ЯСІРОВА ЮЛІЯ ФЕДОРІВНА, аспірант кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ, м. Маріуполь</i>	188
WYKORZYSTANIE PRASY W DZIAŁALNOŚCI PROPAGANDOWEJ PAŃSTWA ISLAMSKIEGO	

<i>Grzegorz Małyga, doktorant Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, Polska.....</i>	192
«THE GRAND MUFTI OF JERUSALEM HAJJ AMIN AL-HUSSEINI AND THE "FINAL SOLUTION"»	
<i>SZYMON PIETRZYKOWSKI doktorant, Adam Mickiewicz University in Poznan.....</i>	195
«THOMAS HOBBS SOCIAL CONTRACT AS AN IDEA TRANSFORMATION FROM THEOLOGY TO POLITICAL»	
<i>PRZEMYSŁAW ZIENTKOWSKI, doktor nauk humanistycznych, absolwent filozofia Wydziale.....</i>	197
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АРХЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ»	
«ИСТОРИЧЕСКАЯ СУДЬБА СРУБНОЙ КУЛЬТУРЫ В СЕВЕРНОМ ПРИАЗОВЬЕ»	
<i>БОРОДАЙ МАРК ЕДУАРДОВИЧ, студент III курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь.....</i>	203
«ИССЛЕДОВАНИЕ ПОГРЕБАЛЬНЫХ ПАМЯТНИКОВ СРУБНОЙ КУЛЬТУРЫ В СЕВЕРНОМ ПРИАЗОВЬЕ В НОВОСТРОЕЧНЫЙ ПЕРИОД»	
<i>ЗАБАВИН В'ЯЧЕСЛАВ ОЛЕГОВИЧ, старший викладач кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь.....</i>	205
«КЕРАМІЧНИЙ ПОСУД В ПОХОВАЛЬНІЙ ОБРЯДОВІСТІ БАБІНСЬКИХ КУЛЬТУР».	
<i>ЛИТВИНЕНКО РОМАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії ДонНУ, м. Вінниця.....</i>	209
«ДИТЯЧІ ПОХОВАННЯ ІНГУЛЬСЬКОЇ КАТАКОМБНОЇ КУЛЬТУРИ»	
<i>НЕБРАТ СЕРГІЙ ГЕНАДІЙОВИЧ, магістр з історії.....</i>	213
«АРХЕОЛОГІЯ БЕРЕСТЕЦЬКОЇ БИТВИ»	
<i>НІКОЛЬЧЕНКО ЮЗЕФ МОЙСЕЙОВИЧ, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ, м. Маріуполь.....</i>	215
«БІЛОРУС К. М. ПОЛІКАРПОВИЧ ТА УКРАЇНСЬКА АРХЕОЛОГІЯ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 30-Х РР. ХХ СТ. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ НАУКОВОГО АРХІВУ ІНСТИТУТУ АРХЕОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ)»	
<i>ЦЕУНОВ ІГОР АНДРІЙОВИЧ, аспірант Інституту Археології НАН України, м. Київ...</i>	218
ЗМІСТ.....	221